

ISSN: 2957-3874 (Print)

Journal of Al-Farabi for Humanity Sciences (JFHS)

<https://iasj.rdd.edu.iq/journals/journal/view/95>

مجلة الفارابي للعلوم الإنسانية تصدرها جامعة الفارابي

האמצעים הרטוריים בשיח פוליטי עברי ((דוגמאות נבחרות))

אלרחמן מוחמד-ראשה עבד

בינונית-מכון לטכנולוגיה-בגדד טכנית אוניברסיטה

الأساليب البلاغية في الخطاب السياسي العبري ((نماذج مختارة))

م.م. رشا عبد الرحمن محمد

الجامعة التقنية الوسطى / معهد التكنولوجيا / بغداد

The rhetorical Methods in Hebrew Political Discourse

((Selected models))

Rasha Abdul Rahman Mohammed

MIDDLE TECHNICAL UNIVERSITY - INSTITUTE OF

TECHNOLOGY-Baghdad

תקציר:

המחקר זה בוחן את השיטות הרטוריות המשמשות בשיח פוליטי, תוך התמקדות בתפקידן בעיצוב התפיסה הציבורית, בהענקת וכפי שהמחקר הוכיח כי הנאום הרטורי בהקשר העברי אינו משמש לגיטימציה לפעולות פוליטיות ובהצדקת מדיניות פנימית וחיזונית. רק למטרות פנימיות, אלא גם לשיווק המדיניות מול הקהילה הבינלאומית, בניסיון להכשיר את עמדות המדינה ולהפיל את האחר. הוא גם משתמש בשיטות רטוריות רבות במטרה להשפיע על דעת הקהל ולהשיג מטרות אידיאולוגיות ואסטרטגיות. שיטות אלו משמשות לעתים קרובות להכשרת מדיניות, דה-לגיטימציה של מתנגדים, או גיוס והכוונת הציבור. הבנת רהיטות זו אינה מוגבלת להיבטים הלשוניים, אלא משתרעת וחושפת מבנה אידיאולוגי עמוק המשקיע את השפה ביצירת מציאות פוליטית, חיזוק כוח והנחיית התנהגות, וכי ניתוח דיבור פוליטי פירושו לימוד תוכן וצורת הדיבור, כדי להבין מה נאמר, כיצד הוא נאמר ומדוע הוא נאמר. היא מסתמכת על כלים לשוניים, רטוריים והקשריים, וחושפת את הדעות הקדומות והאידיאולוגיות העומדות מאחורי השפה. מהניתוח עולה בבירור כי השיח הפוליטי העברי נשען במידה רבה על חזרה ומטאפורות, התורמים לעיצוב תפיסת הציבור ולהכוונתה למצבים מסוימים. השיח הפוליטי העברי, כמו שיחים פוליטיים אחרים, מאופיין בעוצמה רטורית גבוהה, המופעלת באופן מורכב. הדבר בא לידי ביטוי באמצעות חזרה על מערכת של שיטות רטוריות כגון: מטאפורה, חזרה, ניגוד, השאלה הרטורית והגזמה...). זה גם חושף מערכת לשונית קדנית המשמשת למסגור המציאות הפוליטית. זה לא רק ערוץ מידע, אלא כלי אסטרטגי בו משתמשים פוליטיקאים כדי לשכנע, לשלוט ולגייס השיח הפוליטי אינו מסתמך רק על את דעת הקהל. השימוש בסגנונות רטוריים בשיח פוליטי הוא כלי בסיסי לבניית תפיסות ציבוריות. שפה פוליטית היא לעתים קרובות כלי לשליטה או המשמעות הישירה, אלא משתמש בטכניקות רטוריות כדי לנסח מסרים שכנועיים. גיוס, והמקבל צריך להיות מבקר, לא מקבל פסיבי. מילות מפתח: שיח פוליטי - ניתוח שיח - רטוריקה - טכניקות רטוריות.

المخلص:

تستكشف هذه الدراسة الأساليب البلاغية المستخدمة في الخطاب السياسي، مع التركيز على دورها في تشكيل التصور العام، وإضفاء الشرعية على الأفعال السياسية وتبرير السياسات الداخلية والخارجية. وكما أثبتت الدراسة أن الخطاب البلاغي في السياق العبري لا يُستخدم فقط لأغراض داخلية، بل أيضاً لتسويق السياسات أمام المجتمع الدولي، في محاولة لإضفاء الشرعية على مواقف الدولة، وتجريم الآخر. كما يوظف العديد من الأساليب البلاغية بهدف التأثير في الرأي العام، وتحقيق أهداف أيديولوجية واستراتيجية. وغالباً ما تُستخدم هذه الأساليب لإضفاء الشرعية على السياسات، أو نزع الشرعية عن الخصوم، أو تعبئة الجمهور وتوجيهه. إن فهم هذه البلاغة لا يقتصر على الجوانب اللغوية، بل يمتد ليكشف عن بنية أيديولوجية عميقة تستثمر اللغة في إنتاج واقع سياسي، وتعزيز سلطة، وتوجيه سلوك وان تحليل الخطاب السياسي يُعنى بدراسة محتوى الخطاب وشكله، لفهم ما يُقال، وكيف يُقال، ولماذا يُقال. وهو يعتمد على أدوات لغوية وبلاغية وسياقية، ويكشف التحيزات والأيديولوجيات الكامنة خلف اللغة يتضح من التحليل أن الخطاب السياسي العبري يعتمد بشكل كبير على التكرار، والاستعارات، مما يساهم في تشكيل إدراك الجماهير وتوجيهها نحو مواقف

معينة. الخطاب السياسي العبري، كغيره من الخطابات السياسية، يتميز بكثافة بلاغية عالية، تُوظف بشكل متقن. وقد تجلّى ذلك من خلال تكرار مجموعة من الأساليب البلاغية ك: الاستعارة، التكرار، التضاد، السؤال البلاغي و المبالغة... كما يكشف عن منظومة لغوية محكمة تُستخدم لتأطير الواقع السياسي إنه ليس مجرد قناة للمعلومات، بل أداة استراتيجية يستخدمها السياسيون لإقناع الرأي العام والتحكم فيه وتعبئته. ويعد استخدام الأساليب البلاغية في الخطاب السياسي أداة أساسية لبناء تصورات جماهيرية. الخطاب السياسي لا يعتمد فقط على المعنى المباشر، بل يوظف تقنيات بلاغية لصياغة رسائل مقنعة. اللغة السياسية غالبًا ما تكون أداة للهيمنة أو التعبئة، ويتعين على المتلقي أن يكون ناقدًا لا متلقيًا سلبيًا.

Abstract:

This study explores the rhetorical methods used in political discourse, focusing on their role in shaping public perception, legitimizing political actions and justifying internal and external policies. And as the study proved that the rhetorical speech in the Hebrew context is not only used for internal purposes, but also to market the policies before the international community, in an attempt to legitimize the state's positions, and criminalize the other. He also employs many rhetorical methods with the aim of influencing public opinion, and achieving ideological and strategic goals. These methods are often used to legitimize policies, delegitimize opponents, or mobilize and direct the public. The understanding of this eloquence is not limited to the linguistic aspects, but extends to reveal a deep ideological structure that invests language in producing political reality, strengthening power, and guiding behavior and that analyzing political speech means studying the content and form of the speech, to understand what is said, how it is said, and why it is said. It relies on linguistic, rhetorical and contextual tools, and reveals the prejudices and ideologies behind the language. It is clear from the analysis that the Hebrew political discourse relies heavily on repetition and metaphors, which contributes to shaping the public's perception and directing it towards certain situations. The Hebrew political discourse, like other political discourses, is characterized by a high rhetorical intensity, employed in an elaborate manner. This was manifested through the repetition of a set of rhetorical methods such as: metaphor, repetition, contrast, the rhetorical question and exaggeration...). It also reveals a strict linguistic system used to frame the political reality. It is not just a channel of information, but a strategic tool used by politicians to persuade, control and mobilize public opinion. The use of rhetorical styles in political discourse is a fundamental tool for building public perceptions. Political discourse does not rely only on the direct meaning, but employs rhetorical techniques to formulate persuasive messages. Political language is often a tool for domination or mobilization, and the recipient has to be a critic, not a passive recipient. Keywords: Political discourse - discourse analysis - Rhetoric- Rhetorical techniques.

הקדמה

השיח הפוליטי הוא כלי מרכזי בעיצוב תודעה המונית ובגיבוש דעת הקהל. ובהקשר הישראלי, השיח הפוליטי העברי צבר חשיבות רבה, לאור ריבוי האתגרים הפוליטיים והביטחוניים, מורכבות הזוהות הלאומית ומגוון הרקעים התרבותיים והדתיים של הקהילה. פוליטיקאים ישראלים מסתמכים על שיטות רטוריות שונות התורמות להשפעה על הנמען ולהשגת יעדים אסטרטגיים פנימיים וחיצוניים. מחקרים רבים בערבית ובעברית עסקו בשיח הפוליטי מנקודות מבט מרובות, בין אם מבחינת מבנהו הלשוני, בין אם מבחינת ממדיו הרטוריים, קנדי (שם). בהתאם לכללי אמנות השכנוע הרטוריקן הטובה צריך להיות מיומן בשליטה בטיעוני ובין אם מבחינת תוכנו האידיאולוגי. דובר (rhetör) שפות אירופאיות, נגזרת מהמילה היוונית "רצורתיקה השונות rhetoric" (2007: 08) הקובע כי המילה האנגלית "rhetoric" נכנסה ללשון "פוליטיקאי". לפני ואחרי כניסת המונח "בית משפט, שלפעמים מקבילה למילה שאנו באסיפה ציבורית או שמשמעותה מילה, logos, נפוצ יותר היה השימוש במילה (, שפירושו "שכנוע"; ἀπειθῶ, אחד מהם היה (לשימוש היו מונחים נוספים. "אמנות המילים" tekhné logon "עובד מילים", ולכן נואם";) היה démiourgos logön (היה "אמנות המילים" או דיבור, בשילוב עם פוליטית (קונולי (2007: 146) מגדיר רטוריקה (שם). טכניקה או אמנות הדיבור והפך לכותרת נפוצה למדריך לדיבור בפני קהל לתיאור בהתאם לכללי היה צריך להיות מיומן בשליטה בטיעוני הרטוריקן הטוב מערכת הפוליטית של כל חברה. רטוריקה. ככלי של ממשל ב שפות אירופאיות, נגזרת מהמילה "רצורתיקה השונות rhetoric" קנדי (2007: 08) הקובע כי המילה האנגלית (שם). אמנות השכנוע נוכל ללשון "פוליטיקאי". לפני ואחרי כניסת בית משפט, שלפעמים מקבילה למילה שאנו, דובר באסיפה ציבורית או rhetör היוונית (logos, נפוצ יותר היה השימוש במילה (, שפירושו "שכנוע"; ἀπειθῶ, אחד מהם היה (לשימוש היו מונחים נוספים. "רצורתיקה" tekhné logon "עובד מילים", ולכן נואם";) היה démiourgos logön (היה "אמנות המילים" או דיבור, בשילוב עם פוליטית (קונולי (2007: 146) (שם). טכניקה או אמנות הדיבור והפך לכותרת נפוצה למדריך לדיבור בפני קהל "אמנות המילים" שימש לתיאור מערכת הפוליטית של כל חברה. רטוריקה. פוליטית ככלי של ממשל ב מגדיר רטוריקה

חשיבות המחקר:

החשיבות המחקר הזאת באה לידי ביטוי כיצד משתמש השיח הפוליטי בשיטות רטוריות כדי להשיג את מטרותיו בהשפעה ובשכנוע?

מטרות הלימוד:

זיהוי השיטות הרטרוריות הנפוצות ביותר בשיח הפוליטי העברי. ניתוח תפקידיהן של שיטות אלו בעיצוב הדימוי המנטלי של הנמען. השיפת הקשר בין רהיטות וסמכות בהקשר העברי.

אוביקט וחומר:

המחקר זה מאמץ גישה תיאורית ואנליטית, תוך יישום כלי ניתוח שיח על קבוצת שיחות פוליטיות עכשוויות כדי לפרק את המבנה שלהן ולזהות את המרכיבים הרטרוריים שלהן.

בעיית מחקר:

כיצד משתמש שיח פוליטי בטכניקות רטרוריות כדי להשיג את מטרותיו של השפעה ושכנוע?

מהם המאפיינים הבולטים ביותר של שיח פוליטי?

מהן הטכניקות הרטרוריות הבולטות ביותר בהן נעשה שימוש בשיח פוליטי בעברית?

השיח פוליטי:

השיח פוליטי הוא סוג של טקסט המופק על ידי גורמים פוליטיים (מנהיגים, מפלגות, מוסדות) שמטרתו להעביר עמדה פוליטית, לעסוק השיח פוליטי עברי הוא יצירה לשונית אקספרסיבית באירוע או להשיג תמיכה. זהו שיח מכוון ומכוון, המשקף את הקשר בין שפה לכוח. המופקת על ידי האליטה הפוליטית הישראלית, המשמשת להשפעה על קהלים מקומיים ובינלאומיים ולהצדקת מדיניות כלפי פלסטינים וערבים באופן כללי.

המאפייני השיח הפוליטי העברי:

הדיבור פוליטי הוא אחד האמצעים החשובים ביותר בהם משתמשים פוליטיקאים כדי להשפיע על ההמונים, להנחות את דעת הקהל ולבנות תדמית מסוימת לעצמם או ליריביהם. דיבור זה נשען על שימוש בשיטות לשוניות ורטוריות ובאסטרטגיות רטרוריות שמטרתן שכנוע והשפעה, וחווה התפתחות יוצאת דופן לאור התמורות האחרונות בתקשורת.

בעשורים האחרונים, השיח הפוליטי העברי חווה התפתחות יוצאת דופן במבנה, בתוכן ובסגנון, במיוחד לאור הסכסוכים האזוריים והתמורות הפוליטיות הפנימיות בישראל. נאום זה משקף את אופי היחסים בין "העצמי לאחר", וגם משקף חזון אידיאולוגי המבוסס על לגיטימציה היסטורית, איום ביטחוני ועליונות מוסרית. ואת השימוש במונחים ביטחוניים: כגון "טרור", "הגנה עצמית", "איום קיומי".

בשיח הפוליטי העברי, רטוריקה משמשת בעילות למספר מטרות:

הדגש על הנרטיב הציוני: באמצעות שימוש בסמלים היסטוריים ודתיים.

יצירת דימוי האויב: באמצעות אפיון רטורי שלילי (כגון "טרור", "איום הקיום").

השגת לכידות פנימית: שימוש בדיבור ה"אנחנו" המאחד את הקבוצות השונות.

הבנת החשיבה הפוליטית השיח הפוליטי העברי הוא מראה המשקפת מגמות אידיאולוגיות ותרבותיות בישראל. ניתוח שיח זה מסייע ב: הישראלית.

פירוש עמדות ישראליות בנושאים אזוריים (כגון הסוגיה הפלסטינית, איראן ונורמליזציה).

מעקב אחר השימוש בתקשורת העברית לעיצוב דעת הקהל.

התפקידים החשובים ביותר של רטוריקה פוליטית:

השפעה על דעת הקהל.

הצדקת החלטות ומדיניות.

בניית תדמית המנהיג או המפלגה.

דה-לגיטימציה של יריבים.

ניתוח שיח פוליטי:

פיירקלו (2012:18). הוא חוקר נאומים ודימויים פוליטיים של נשיאים שונים. CDA הניתוח שיח פוליטי הוא תחום הנכלל תחת חסות ה- ניתוח שמקורו בתפיסה ביקורתית. משמעות הדבר היא שתפיסה זו. מגדיר ניתוח שיח פוליטי כסוג של

יתר על כן, הוא מתאר את מושג השיח הפוליטי העתקה ותחרות או תחרות על סמכות פוליטית. המדגישה שני מאפיינים של שיח פוליטי:

אנשים או יחידים פוליטיים, כולל פוליטיקאים ואזרחים כאחד, אשר שמים לב לפעולות הפוליטיות ולמוסדות הפוליטיים. במונחים של

מחוץ למוסדות הפוליטיים או להקשרים כמו פרלמנט או ממשלה. כלומר, לא ניתן להתייחס לכל שיח פוליטי כשיח פוליטי אם הוא

קהל היעד שלהם. לפיכך, נאומים פוליטיים מורכבים מכמה מאפיינים כגון שימוש בביטויים דקורטיביים ומושכים במטרה לשכנע את

בדרך כלל הם משתמשים בביטויים זרים המכונים ז'רגון פוליטי, הצהרות תלת-חלקיות, שאלות רטרוריות וכינויי גוף כדי להשפיע

את הקהל. נאומים פוליטיים עשויים לכלול ציטוטים רבים ושימוש הולם בחזרות. שימוש זה בביטויים כאלה יכול להיות ולהרשים

מניפולטיבי ומשכנע.

הרטוריקה:

הרטוריקה היא סגנון השכנע דרך השפה. אמנות זו מתארת את האמצעים שיכול בהם בן-אדם להשתמש כדי להעביר רעיון בדרך

המתאימה מאד לשכנע בן אדם אחר. אנחנו נהוגים להתייחס לרטוריקה כמו האמנויות, אך בהגדרה הקלאסית היא כוללת את כל סוגים

הידועים לשכנע – מול קהל כמו גם מול פנים אל פנים וגם בכתב. (אלעזבי ג'אסם, 2015, עמ' 317).

הרטוריקה היא אמנות ההשפעה והשכנוע באמצעות השפה, ותלויה בשימוש בשיטות שפה המעוררות תגובה נפשית או רגשית אצל

הנמען. מקורה של הרטוריקה מגיע לפילוסופיה היוונית, שם היא נקשרה לנאום פוליטי ולבתי המשפט, לאחר מכן התפתחה בתרבויות

שונות, כולל ערבית, עד שהפכה לכלי מרכזי בניתוח הדיבור

הרטוריקה הפוליטית:

הרטוריקה פוליטית היא השימוש בשפה, סמלים ורעיונות בהקשר הפוליטי על מנת להשפיע על ההמונים, לבנות לגיטימציה ולכוון התנהגות פוליטית. היא אינה מוגבלת לשכנוע בלבד, אלא כוללת גם הסתה, הצדקה ולעיתים הטעיה. המאמר זה מבוסס על שיטת ניתוח השיח הפוליטי הרטורי, על ידי שילוב כלי הרטוריקה הקלאסית (שכנוע, מטאפורה, חזרה) עם כלי ניתוח השיח הביקורתי, כדי לקבוע את ההשפעות החברתיות והפוליטיות של הטקסטים הרטוריים.

האמצעים הרטוריים:

האמצעים הרטוריים הם אמצעים לשוניים-סגנוניים ומבניים המסייעים לכותב לשכנע את הקוראים באמתות המידע, בנכונות העמדה, בתקפות הטענות, בצורך או בכדאיות לפעול וכדומה. האמצעים הרטוריים אמורים לסייע לקורא להבין את המטרות הסמויות או הגלויות של הכותב. (שרה ליפקין 2006 עמ' 87).

הן אמצעים לשוניים בהם משתמש הדובר או הכותב כדי להשפיע על הקהל, ולהפוך את דבריו לשכנועים ויעילים. האמצעים הרטוריים יותר. רהיטות אינה מוגבלת לקישוט לשוני, אלא תורמת לבניית הטעון, להבהרת הרעיון, לעורר רגש ולגירוי התגובה. בין השיטות הרטוריות הבולטות ביותר: משתנות בהתאם למטרה ולהקשר, ביניהן: האמצעים הרטוריים

המטאפורה:

ואן דייק (2000: 77) קובע כי מטאפורה היא אחד האמצעים הרטוריים שבאמצעותם משמעות מופשטת, מורכבת, לא מוכרות, חדשות למוכרות וקונקרטיים יותר. מטרת השימוש במטאפורה בנאומים פוליטיים היא בעיקר בעלת אופי שכנוע. תומאס או רגשיות הפוכות כי פוליטיקאים צריכים להשתמש במטאפורות כדי לבטא מושגים מופשטים כישויות קונקרטיות. מטרון ואחרים (2004: 46) קובעים היא להקל על מושגים ומשמעויות קשים עבור הקהל.

מקורותיהן של מטאפורות:

Anthropomorphism: ההאנשה

התופעת ההאנשה היא בין התופעות הרטוריות החשובות. מטרת ההאנשה היא מתעניינת בנושא משיכת את תשומת לבו של הקוראים ליצור עניין וגירוי: להרשים להפתיע. (נועה בדחי-קלפוס, שרה ליפקין, 2006: 87). האנשה יכולה להיווצר על ידי שבו נעשה שימוש בעקיפין, מטאפורי ודמיוני. האנשה היא צורת דיבור. זוהי דרך ספרותית או פואטית מבהירים כי האנשה נתפסת כסוג של מטאפורה. השוואה בין שתי זהויות דומות. תומאס ואחרים (2004: 47) מילה או ביטוי כדי לבצע בני אדם. כלומר, המדינה מתוארת כגוף חי וסובל, מה המשמשת לעתים קרובות יותר בשיח פוליטי כדי להתייחס למדינות כאילו היו שמשפר את האינטראקציה הרגשית עם הקהל.

עולם החיות :

בעלי חיים – שימוש בשמות בעלי חיים כדי לכנות בני אדם בעלי תכונות מסוימות: חזיר, חמור, שועל, אריה, נחש, תולעת, שפן (2011 עמ', . (זוהר לבנת, 2014)

דוגמאות

"איראן היא תמנון, וזרועותיה נמצאות בעזה, לבנון ותימן."

הוא השתמש במטאפורה זו בנאום נתניהו במהלך המתקפה על עזה (מאי 2021) כדי לחזק את המסר שלו ולעורר את הסנטימנט הציבורי.

דוגמאות

"איראן היא טיגריס טורף שלובש מסכת כבש"

המטאפורה המציגה את איראן כאיום מוסווה, כדי להצדיק עימות דיפלומטי או צבאי.

עולם הצבא והמלחמה

אנו מרבים לשאול ביטויים הקשורים לתוקפנות, כדי לציין באמצעותם מושגים ופעולות בתחומי עשייה שונים: לתקוף בעיה, להיאבק עם קושי, להתמודד עם תופעה, להשתלט על נושא, להסתער על החנויות, להפציץ בשאלות, לקלוע למטרה. ופספורט: הכדורגל יורה את הכדור לשער הקבוצה היריבה... (רפאל ניר, סמאנטיקה, 1989 עמ' 85)

דוגמה

((השיח הפוליטי הישראלי נשלט על ידי נושאי ביטחון)):

"אנו נלחמים במלחמה קיומית"

"המאס מאיים על ילדינו"

שפה זו משמשת להצדקת מדיניות של הפצות, מצור או הטלת חוקים חריגים

מונחי דת וקדושה:

העברה של מונחים מתחום הדת, כדי לציין באמצעותם מושגים חילוניים (תורה, מוסף, להקדיש, להקריב). העברה כזו מכונה בשם חילון) : שבהן העברה של מונחים מתחום הדת, כדי לציין באמצעותם מושגים חילוניים. Secularism (סקולריזאציה) מטפורות סקולריזאציות למשל: "פלוני הקריב את כל רכושו" (ניר, רפאל, 1989, 4-6: 85).

השיח הפוליטי המשתמש בסמלים מקראיים כדי לבנות לגיטימציה היסטורית ודתית. מטאפורות כגון:

(מגן ההגנה)

(אור לגויים)

(ארץ המובטחת):

המטאפורות אלו המשמשות רבות כדי להצדיק מדיניות או לייפות את תדמית המדינה ולהצדיק הרחבת התנהלות. ומטאפורות אלו מעניקות לפוליטיקה אופי קדוש, ומונעות ביקורת

Simile:הדימוי

מושג כלשהו באמצעות דמיון, או השוואה למושג משדה סמנטי שדה דימוי הוא אמצעי פיגורטיבי או אמצעים פיגורטיביים, הבאים לתאר אסוציאטיבית אטריבוט או תכונות המשותפות לשניהם ומתווכות ביניהם משמעות אחר מקביל. השוואה מתבצעת על פי באמצעות תכונה באמצעות להמחשת רגשות ותחושות סובייקטיביות או מושגים מופשטים. ככל אמצעי פיגורטיבי, הדימוי נמצא ששימוש שכיח ברטוריקה. גם כן, הדימוי בדרך כלל על ידי מילה או קבוצות מלים תמונה קונקרטית. משתמשים בדימוי פעמים רבות כטכניקה בהשמטת מילים אלו כאשר הן מובנות מתוך התחביר. (ראדי המתארות הקבלה " כ, כמו, כעין, כאלו, דומה ל. אך לעתים מופיע עמ' 291), 2015 עבד, רחיים

נאום בנימין נתניהו באו"ם בשנת 2015

דוגמאות

"שתיקת העולם היא כמו שתיקת העולם שלפני השואה"

דוגמאות

"ישראל כמבצר נצור", או "האויב כמפלצת"

כדי למסגר את הסכסוך כקיומי, ובכך להצדיק פעולה צבאית. המשמש

Repetition:החזרה

חזרה של מילה או מילים לצורך ההדגשה, גם כן צלילים בולטים לאוזנינו כשיש חזרה על מילים ואף על צירופים. מילים החוזרות בכל הצורות האלה, הדהודן החוזר של המילים מבליט אותן. עשויות להופיע כשהן צמודות, בזו אחר זו, או במקומות שונים בטקסט ראדי עבד, רחיים (המילים החוזרות גם "מצלצלות" בצליליהן. ואת צליליהן. בנוסף למשמעות ולעומס הרגשי המתקבל מעצם החזרה עמ' 286) - עמ' 2015285:

חזרה על מבנים ועל מילים תמצאו בטקסטים רבים של מאמר שכנוע, של פרסומת או של שירה. לעתים יש צירופים חוזרים, חזרה (8) על תבנית תחבירית שלמה ואפילו חזרה על משפטים. (שרה ליפקין, 2004 עמ' החזרה על מילה או ביטוי כדי לאשר את הרעיון. פוליטיקאים עבריים משתמשים בחזרה על ביטויים ומושגים בסיסיים כגון "ביטחון", (מציין שחזרה היא טכניקה רטורית כללית, 83"אמת היסטורית", "דמוקרטיה" כדי לגבש רעיונות בתודעת הנמען. ואן דייק (2000: המשמשת בנאומים שונים. זוהי תופעה נפוצה. והחזרה יכולה להיווצר ברמת המילה, הביטוי או אפילו המשפט. דוגמאות: נאום בנימין נתניהו בפני העצרת הכללית של האומות המאוחדות (2018) ואן דייק (2000: 83) קובע שחזרה היא אמצעי רטורי כללי אשר ניתן למצוא בשיחים שונים. זוהי תופעה עכשווית.

"לא נאפשר את איראן... לא נאפשר את איראן... לא נאפשר את איראן"

החזרה על משפט מאיים מחזקת את העמדה הפוליטית ומשאירה רושם פסיכולוגי על הקהל.

דוגמה נפוצה בנאומיו: נאום נתניהו בעצרת הכללית של האומות המאוחדות (2018)

דוגמאות

"נגן על עצמנו. נגן על אזרחינו. נגן על ממשלתנו."

החזרה משמשת לאישור מסרים ולבניית רושם של עוצמה, בהירות ונחישות.

הרטוריקה. שלו הפוליטי בשיח ברטוריקה בשימוש ביותר והפורה, בישראל ביותר הבולטות הפוליטיות הדמויות אחת הוא נתניהו בנימין, בחירות בתקופות במיוחד, ואסטרטגיות פוליטיות מטרות המשרתים רטוריים באמצעים נרחב ושימוש שכנוע בכוח מאופיינת שלו. ביטחוניים משברים או צבאיים סכסוכים.

(Rhetorical Question):שאלה רטורית

שאלה רטורית — היגד או עובדה המנוסחים בצורת שאלה, שהתשובה עליה ידועה, לכן אינה מצריכה תשובה. השאלה הרטורית נועדה להביע תמיהה, אבסורד, אירוניה, ליצור דו-שיח עם הנשאל, לגרום קשב, לעורר מחשבה, השואל ינסה לגרום לנשאל להגיע לתשובה (20) עמ' 2019, בעצמו, וכך ישכנע אותו. (פלורה ויניצקי

שלא נועדה לקבל תשובה. קשורים קשר הדוק לטון ולסגנון. שאלה רטורית מוגדרת ככל שאלה האמצעים רטוריים וטכניקות ספרותיות לקבל תשובה. או שהיא נשאלת ללא צורך או כוונה הנחה שרק תשובה אחת אפשרית משמשת בדרך כלל לאפקט רטורי עם לכן, היא מורכבת מעיצוב מחדש של המשמעות שמהותו לדברי גלפרין (1977: 222) "השאלה הרטורית היא אמצעי סגנוני תחבירי מיוחד נוזאן (2010: 270) טוען כי "שאלות רטוריות. הדקדוקית של משפט השאלה" (שם). באופן דומה, ידועה לשואל ושאלה רטורית שהתשובה לשאלה כבר הן שאלות לא מוצלחות או שגויות בכך

דוגמאות

מנאמו של בנימין נתניהו בפני העצרת הכללית של האומות המאוחדות (2018)

"האם נוכל לסמוך על מישהו ששותל טילים בקרב אזרחים?"

נשאלות שאלות שאינן ממתנינות לתשובה, אלא משמשות לאישור עמדה או לתקיפה של היריב:

הוא משמש גם כדי לעורר או לעורר מחשבה מבלי להמתין לתשובה, כגון: "האם נשתוק לנוכח האיום הזה?"

דוגמאות

"מה היית עושה אם רקטות יפגעו בבתים שלך?" כאן שאלה לא מחכה לתשובה אלא יוצרת תחושה של הסבר.

דוגמאות

"האם אתם מצפים מאיתנו לעמוד בחיבוק ידיים בזמן שיגורו עלינו טילים?"

משמש לעורר אהדה לישראל ולהצדיק תגובה צבאית.

Irony: האירוניה

נקרא גם בלגלוג (לשון סגי נאור) שימוש בביטוי תמים במשמעות הפוכה: "יפה שהגעת כל כך מוקדם". נוצר פער בין המשמעות המקורית של המילה למשמעותה בהקשר מטרה לעניין ולהרשים את הקורא, ליצור לעג. אמצעי נפוץ במאמרי טיעון וביקורת. נועד להדגיש את המסר המועבר. (רחל בן דוד 2017 עמ' 24)

האירוניה הפוליטית:

הפוליטיקה מבוססת על פשרה, ועל תן וקח. הפוליטיקה היא אמנות האפשר. והאדם הפוליטי זקוק לגמישות מחשבתית כדי להישאר בתוך העולם הפוליטיקה, כל אדם הינו פוליטי במובן זה שיש לו עמדות אותן הוא רוצה באמצעות שכנוע להעביר לאחרים, על מנת שיאמצו אותן ויהפכו אותן לעמדות שלהם. הומור הוא אמצעי ביטוי באמצעותו האדם מייצר ההומור או מגיב בצחוק למצב של הומור, מביע עמדה (אורלי קיים & אריה סובר, 2013 עמ' 48) כלפי מושא ההומור, או כלפי מי שקולט את ההומור ומגיב אליו.

הקריקטורות פוליטיות

הגדרת הקריקטורה פותחה כסקיצה ראשונית לציור קנבס גדול או פרסקו, או תמונה בפסיפס. גוצ'ק (1998:2), בציטוט של Press טכניקות "תמונות כתמצית האמת, מסרים לגבי מה שצריך לעשות, ומצבי רוח שנוצרים באמצעות", מגדיר קריקטורות כ- (1981:62) אמנותיות ותמונות אלגוריות של איך הצופים צריכים להרגיש לגבי מה שקורה". במאמרו לסקור את המושגים ההיסטוריים, הריסון "קריקטורה" הייתה המילה "קריקטורה" מגיעה מהמילים האיטלקיות והצרפתיות ל"כרטיס" ו"נייר". במקור, (1981:16) טוען כי הועברה לאחר מכן לקיר, לתקרה או לקנבס גדול שם יצירת סקיצה ראשונית בגודל מלא ליצירת אמנות שנעשתה על נייר. סקיצה זו מושלמת. עם בוא הדפוס, "קריקטורה" קיבלה משמעות אחרת. זו הייתה סקיצה שניתן לייצר האמנות הסופית הייתה אמורה להיות (Khalida 2017 P 4) בהמוניהם ותמונה שניתן להפיץ אותה באופן נרחב.

image.com/showthread.php?t=54550

בקריקטורה זו, פקיד ממשלתי מנפח בלונים מול קהל. הבלונים מייצגים את משאלותיו ודרישותיו של הציבור, כגון דיוור, מקומות עבודה, האווריריות. סחורות וכו'. הבטחות

שמחים שדרישותיהם נלקחות בחשבון על ידי הממשלה. המתקבלות היטב על ידי הציבור, דבר שברור במחיאיות כפיים, ולכן הם תחום מראה שקריקטוריסטים מוצאים פגם בהבטחות הממשלה כאשר הבטחות אלו הן לשווא. הפרדוקס העומד בבסיס קריקטורות כאלה נוסף שנחשף באיור זה הוא גישתה של הממשלה, אשר משתקפת במצב הרוח של הפקיד העומד איתן ומרוצה. אזרחי הופכים לבלתי וברובו ככולם כך הם מוצגים בקריקטורות - כמעט ללא קול נראים,

השבוע:

השתמשות בקטעי פסוקים מהמקרא. וביחוד מספרי המליצה והפיוט שבו, רבה מאד בדברי המליצים והמשוררים בכל משך ימי הבינים ולאחריהם, ולתקופות שונות וכמעט עד ימינו אלה, בהיותה מוסיפה חן וזהר לדבריהם, ומעוררת בלב השומע הרגשה נעימה של (מי שמוצא פתאם מכירים שהוא. (בן אור, עמ' 131-133)

השיח הפוליטי משתמש בסמלים מקראיים כדי לבנות לגיטימציה היסטורית ודתית. מטאפורות כגון:

- (מגן ההגנה)
- (אור לגויים)
- (ארץ המובטחת):

האלו מעניקות לפוליטיקה אופי קדוש, ומונעות ביקורת

Hyperbol הגזמה "הפרבולה"

הגזמה" מן גזם, הגזמים הפְּרָזָה, הפְּלָרָה, תאור דְּבַר פְּצוּרָה מגזמת. (אברהם אבן-שושן, 1979 עמ' 483)

המילה 'הגזים' הוא ממקור לטיני והוא מוזן באנגלית ב-1533; זה הגיע ל מתכוון: 'אינטנסיבי', 'לערימה' ו'להצטבר'; בשנת 1613 לציון 'להגדיל מעבר לאמת'. בשנת 1734, התוכן הסמנטי של מילה זו בא למשמעות 'להדגיש'; בעוד שבשנת 1850, זה הגיע למשמעות (Ahmed, 2016 p.1) 'הגדלה' באופן חריג.

היפרבולה היא האמצעי לשוני שבו דובר מגזים במילים או ביטויים מסוימים כדי ליצור אפקט בולט יותר או כדי להדגיש נקודה מסוימת. מקור המילה "היפרבולה" הוא במילה היוונית שמשמעותה הגזמה.

המילון אוקספורד לתלמידים מתקדמים מגדיר היפרבולה כ"דרך דיבור או כתיבה שגורמת לאדם להישמע טוב יותר, מרגש יותר או רציני יותר ממה שהוא באמת" (מילון אוקספורד לתלמידים מתקדמים, 2000: 639).

ניתן לבטא היפרבולה גם בכל חלקי הדיבור התאורטיים, כגון: הכל, כל, כל אחד; שמות עצם מספריים: מיליון, אלף; ופוענחים של זמן: לעולם לא, לעולם לא (קוכארנקו, 2000: 33).

(דוגמאות) נאום בנימין נתניהו בפני העצרת הכללית של האו"ם (2018)

"כל הסכם עם איראן הוא איום קיומי על ישראל."

תפקיד: יצירת מצב חירום קבוע וגיוס הציבור כנגד יריבים פוליטיים פנימיים או חיצוניים.

הגזמה להדגשת האפקט, כגון: "החלטה זו תשנה את מהלך ההיסטוריה."

הגזמה של האירוע או הסכנה כדי לעורר חרדה או לגייס את הציבור, כגון: "איום זה מאיים על כל קיומנו."

תיאור איראן כישות מסוכנת המאיימת על ישראל מכל עבר, מצדיק מדיניות ביטחון וצבא.

"החזרנו את הביטחון לעמנו!"

ביטויים מוגזמים משמשים ליצירת תחושה של סכנה קבועה, כגון "האיום המסוכן ביותר מאז קום המדינה."

הפגיעה במעמדו של פוליטיקאי, מפלגה או קבוצה. חשיפת בשיח פוליטי, אירוניה אינה "בדיחה משעשעת", אלא אמצעי רטורי מכוון דמויות או מצבים ללעג עדין

דומיננטיות הכוח: צחוק שובר את נוחות הכוח. בניגוד להומור, שנועד לבדר, אירוניה חושפת סתירה, איום או שקר באופן מחושב

סיכום

לאחר ניתוח הנאומים שנבחרו, הגענו למסקנה כי הנשיא השתמש באסטרטגיות לשוניות וספרותיות כדי לשכנע את קהל היעד שלו. המנהיג הפוליטי ברק אובמה השתמש באסטרטגיות וכלים שכנועיים כדי להפוך את השיחה או הנאום שלו לשכנעים יותר ולהעביר את

מדיניותו, רעיונותיו, השקפותיו ותוכניותיו הספציפיות.

ברק אובמה מתייחס למקורות אחרים עם כוונה גבוהה והוא מוצא את המקורות לטיעונו בתחומים משפטיים, פוליטיים, היסטוריים וספרותיים. הניסיון האישי שלו מפותח מאוד בקורפוסים, כולל סטטיסטיקות עובדתיות.

ההפניות למקורות האחרים מעלות את האמון ויש להן השפעה חזקה על הקהל בגלל הברכות המוכרות, השימוש באסטרטגיות השכנוע באמצעות השפה משקפות את האידיאולוגיות של הפוליטיקאים. השפה שבה נעשה שימוש בנאומים מגלה כי הנשיא משתמש בטכניקות

שכנוע מסוימות המאפשרות לו להעביר את המסרים שלו ביעילות, להשפיע ולשכנע את קהל היעד שלו.

הוא גרם לקהל שלו להסכים איתו, לקבל את פניותיו, לשנות את עמדותיו כלפי סוגיות או תוכניות מסוימות, לסמוך על המערכת הפוליטית שלו ועל ממשלתו. שכנוע הוא אחד ההיבטים החשובים ביותר של ניתוח שיחה. הוא מראה כיצד אנשים, ובמיוחד פוליטיקאים, משתמשים בשפה כדרך שכנוע כדי לשכנע אנשים בנושאים שונים. שכנוע נחשב על ידי רוב החוקרים כדרך יעילה לשליטה של דוברים

או סופרים. כישורי שכנוע חשובים לכולם, ובמיוחד למנהיגים פוליטיים. היכולת להשפיע על קהל היא הכרח כדי להיות פוליטיקאי מצליח.

ביבליוגרפיה

המקורות העבריים

1.1972- אברהם אבן-שושן : המילון העברי המרוכז, הוצאת קריית-ספר בע"מ, ירושלים

22015- אלעתבי, ג'אסם, הסגנון הספרותי והלשוני של היישוב היהודי בפלסטין ביצירותיו הסיפוריות של משה סמילנסקי,

3- שרה ליפקין: כרך2 עברית, הבנה, הבעה ולשון, מטח – המרכז לטכנולוגיה חינוכית, ישראל, 2006.

4- אורלי קיים וחיים קאופמן: הרטוריקה של עיתונות הספורט בישראל בעברית ובערבית, כתב עת לתולדות העיתונות והתקשורת בעולם היהודי ובישראל, 2013.

5- אלי מלמד: מטפורות בהדרכה האישית: המכון הישראלי למנהיגות בית ספרית, 2011.

6- נועה בדיחי קלפוס, שרה ליפקין: עברית הבנה, הבעה ולשון: שלב א, מטח – המרכז לטכנולוגיה חינוכית, ישראל, 2006.

תליאביב, הפתוחה האוניברסיטה, 10 – 7, 6, 1989-7. רפאל ניר: סמאנטיקה עברית – משמעות ותקשורת. יחידות 1 – 3, 4.

8- רחים, ראדי עבד : הסגנון הלשוני בשיח הפוליטי הישראלי בנימין נתניהו כדוגמה, 2015.

אורלי קיים, אריה סובר : הומור כאמצע רטורי בשיח הציבורי ובנאומין של ברק אובמה , הומור מקוון – גיליון מס'2, 2013, 9-

10- שרה ליפקין: כרך2 עברית, הבנה, הבעה ולשון, מטח – המרכז לטכנולוגיה חינוכית, ישראל, 2006.

על ספרי הלימוד בלשון לבית הספר התיכון בשנים תש" -11- רחל רוזנר: השפעת ההתפתחות של חקר הלשון העברית- תורת הצורות 2003 האוניברסיטה העברית, ח. -ס"תש

12- בן אור:א: לשון וסגנון, ספר שני, תל-אביב.

2- מקורות הלועזיים:

- 1- Ahmed Khalid Hasson: Exaggeration in Poetic Texts: Translation Criticism Mayyadah Nazar Al-Farahidi University Exaggeration in Poetic Texts: Translation Criticism 2016.
- 2- Gass, R. (2011). Persuasion, Social Influence and Compliance Gaining. California: Pearson
- 3- Johnstone, B. (2008). Discourse Analysis, (2nd ed.). Oxford: Blackwell Publishing Ltd.
- 4 - Meyer, M. (2009) .Critical Discourse Analysis: History, Agenda, Theory, and Methodology. In R. Wodak & Meyer
- 5- Partington, A. (2010). Persuasion in Politics: A Text Book. London: LED Edinzioni Universitarie.
- 6- Perloff , (2003). Discourse Analysis: An Introduction (2nd ed.).London: Rogers, R., Malancharuvil-Berkes, E., Mosley, M., Hui, D., & O'Garro
- 7- Joseph, G. (2005). Critical Discourse Analysis in Education: A Review of the Literature. Review of Educational Researc Thomas, L. et al. (2004). Language, Society and Power. (2nd ed.). London and New York: Routledge, 75(3), 365-416.
- 8- Thomas, L. et al. (2004). Language, Society and Power. (2nd ed.). London and New York: Routledge.
- 9- Thomas, L. et al. (2004). Language, Society and Power. (2nd ed.). London and New York: Routledge.
- 10- Van Dijk, T.A. (1984). Prejudice in Discourse. Amsterdam: Benjamins.
- 11- Van Dijk, T.A. (1997). Discourse as Structure and Theory. London: Sage.
- 12- Van Dijk, T.A. (2000). Ideology and Discourse. Barcelona: Pompeu Fabra University.

המקורות הערביים:

- د. خالدة حسن الغزي، قسم الترجمة، كلية الآداب، جامعة واسط، صورة السياسة العراقية في الرسوم الكاريكاتورية التحريرية تحليل سيميائي.
- احمد نعيم (٢٠٢١) البلاغة السياسية في الإعلام الإسرائيلي .مجلة جامعة الأزهر
- رحيمه، مجيد عبود. (2018). الواقعية في الادب العبري الحديث، بحث منشور في مجلة كلية الاداب، حوليات عين شمس، العدد (17) سبتمبر، القاهرة.
- رحيمه، مجيد عبود. "الأخطاء اللغوية في اللغة العبرية: الأسباب والدوافع"، بحث منشور في مجلة كلية الآداب، جامعة بغداد، العدد (١٣٢)، آذار ٢٠٢٠.